

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/559/2015
Identifikačné číslo spisu:	3011899368
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:3011899368.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: I., bývajúci v A., zastúpeného JUDr. Ľubomírom Porubanom, advokátom, so sídlom v Trenčíne, Jilemnického 2, proti žalovanému: U., bývajúci v A., zastúpený JUDr. Helenou Bognerovou, advokátka, Vájanského ul. č. 8, Trenčín, o zaplatenie 31 045,77 Eur s prísł., vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 12 C 2136/1999, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 4. septembra 2014 sp. zn. 19 Co 226/2011, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo 4. septembra 2014 sp. zn. 19 Co 226/2011 v napadnutom potvrdzujúcom výroku a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. marca 2011 č. k. 12 C 2136/1999 - 555 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 31 045,77 Eur s príslušenstvom titulom bezdôvodného obohatenia prijatím nájomného v roku 1996 vo výške 5 676,- Eur (171 004,- Sk) a zvyšok istiny (31 045,77 Eur - 5 676,- Eur) titulom vynaložených nákladov na technickú opravu objektu, ktorý žalobca užíval. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Súd prvej inštancie dôvodil, že na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal za preukázané, že medzi účastníkmi konania prebiehali rokovania v období apríl až júl 1996 o prenájme pivničných priestorov domu na L. v A. a dvora s tým, že žalovaný súhlasil s vykonaním stavebných opráv a úprav priestorov žalobcom, ale žalobca nepreukázal, že by sa žalovaný zaviazal ich aj uhradiť. Súd prvej inštancie konštatoval aj s poukazom na Kolaudačné rozhodnutie na dočasnú zmenu stavby Okresného úradu Trenčín, odboru životného prostredia zo 7. januára 1997, že predmetné pivničné priestory a prístavba objektu sa stali nebytovými priestormi až právoplatnosťou tohto rozhodnutia, t. j. dňom 10. februára 1997 a dovedty boli spoločnými priestormi obytného domu, v dôsledku čoho sa na ich nájom nevzťahoval zákon o nájme a podnájme nebytových priestorov č. 116/1990 Zb. v platnom znení (ďalej aj „zákon č. 116/1990 Zb.“) vzhľadom na § 1 citovaného zákona, podľa ktorého sa tento zákon vzťahuje na nebytové priestory, ktorými sú miestnosti alebo súbory miestností, ktoré podľa rozhodnutia stavebného úradu sú určené na iné účely ako bývanie; nebytovými priestormi nie sú príslušenstvo bytu, ani spoločné priestory domu. Okresný súd mal za to, že na predmetné priestory sa do ich kolaudácie (10. február 1997) vzťahovali ustanovenia § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka o nájomnej zmluve,

podľa ktorých sa nevyžaduje k vzniku platného nájomného vzťahu písomná forma právneho úkonu, preto nájomný vzťah medzi žalobcom a žalovaným mohol vzniknúť aj ústne, k čomu v danom prípade došlo od apríla 1996 a mohol platne trvať len do zmeny priestorov na nebytové priestory, t. j. do dňa 10. februára 1997. Podľa názoru súdu prvej inštancie zmluvu o nájme zo 17. júla 1996 trvajúcú do 3. januára 1997 nemožno považovať za platnú podľa zákona č. 116/1990 Zb., ale podľa § 41a Občianskeho zákonníka za platnú zmluvu o nájme v zmysle § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka. Z tých istých dôvodov považoval tiež za neplatnú zmluvu o nájme nebytových priestorov zo 3. januára 1997 do dňa kolaudácie 10. februára 1997 a po tomto dni za absolútne neplatnú, avšak z iného dôvodu, a to pre chýbajúci súhlas národného výboru podľa § 3 ods. 2 a 4 zákona č. 116/1990 Zb. Súd prvej inštancie v danom prípade aplikoval na obdobie trvania platného nájomného vzťahu vzniknutého medzi účastníkmi konania od apríla 1996 do 10. februára 1997 § 667 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého zmeny na veci je nájomca oprávnený vykonávať len so súhlasom prenajímateľa, keď úhradu nákladov s tým spojených môže nájomca požadovať len v tom prípade, že sa na to prenajímateľ zaviazal. Ak zmluva neurčuje inak, je nájomca oprávnený požadovať úhradu nákladov až po skončení nájmu po odpočítaní zhodnotenia zmien, ku ktorým v medziobdobí došlo v dôsledku užívania veci. Ak prenajímateľ dal súhlas so zmenou, ale nezaviazal sa na úhradu nákladov, môže nájomca požadovať po skončení nájmu protihodnotu toho, o čo sa zvýšila hodnota veci. Podľa súdu prvej inštancie sa žalobca mohol po ukončení tohto platného vzťahu voči žalovanému domáhať zaplattenia protihodnoty toho, o čo sa zvýšila hodnota veci z titulu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka. S poukazom na ustanovenia § 451 ods. 1 a 2, § 563 a § 107 ods. 1 O. s. p. sa zaoberal aj námietkou premlčania vznesenou žalovaným a konštatoval, že žalobca sa mohol domáhať vydania bezdôvodného obohatenia, vzniknutého zhodnotením nehnuteľnosti po skončení platného nájmu dňa 10. februára 1997 v 2-ročnej subjektívnej lehote, t. j. do 10. februára 1999. Keďže žalobca podal návrh na súd až dňa 21. decembra 1999, teda po uplynutí subjektívnej premlčacej lehoty, súd prvej inštancie návrh v tejto časti zamietol. Návrh žalobcu, ktorým sa domáhal od žalovaného vydania bezdôvodného obohatenia spočívajúcim v zaplattenom nájomnom z roku 1996 vo výške 5 676,29 Eur súd prvej inštancie aj v tejto časti zamietol z dôvodu premlčania, pretože premlčacia 2-ročná subjektívna lehota uplynula uplynutím dvoch rokov, najneskôr rokov 1997 až 1998 a žaloba bola podaná na súd v roku 1999. Výrok o trovách konania odôvodnil ustanoveniami § 150 ods. 1 O. s. p. s tým, že neúspešného žalobcu k náhrade trov konania úspešnému žalovanému nezaviazal vzhľadom na jeho finančnú situáciu.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trenčíne rozsudkom zo dňa 4. septembra 2014 č. k. 19 Co 226/2011 - 619 rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil. Zdôraznil, že za rozhodujúce je potrebné považovať nie zmluvné, ale stavebné určenie priestorov, ktoré majú byť predmetom nájmu a mal za to, že vôľou účastníkov bolo uzavrieť zmluvu o nájme nebytových priestorov podľa zákona č. 116/1990 Zb. Uviedol, že podľa ustálenej súdnej praxe zmluvu o nájme nebytových priestorov možno platne uzavrieť len ohľadne takých priestorov, ktoré boli v zmysle § 85 ods. 1 stavebného zákona určené ako nebytové priestory kolaudačným rozhodnutím, prípadne stavebných povolením, a to len k účelu, ktorý bol v takomto rozhodnutí alebo povolení určený. Stavby, ktoré k svojmu zriadeniu vyžadovali stavebné povolenie, možno užívať len na základe kolaudačného rozhodnutia (§ 76 ods. 1 stavebného zákona), ktorým sa povoľuje užívanie stavby určenému účelu. Neplatná je preto podľa § 39 Občianskeho zákonníka nájomná zmluva, ktorej predmetom sú neskolaudované stavby, pretože takáto zmluva sa svojím obsahom dostáva do rozporu so zákonným príkazom užívať stavby len na základe kolaudačného rozhodnutia a k účelu v ňom určenom. Na základe uvedeného odvolací súd konštatoval, že zmluvy o nájme nebytových priestorov uzavreté medzi účastníkmi (dňa 17. júla 1996 a 3. januára 1997) sú podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor so zákonom neplatné. Odvolací súd nesúhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že medzi účastníkmi vznikol nájomný vzťah v zmysle § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka od apríla 1996 do zmeny priestorov na nebytové priestory, t. j. do dňa 10. februára 1997, nakoľko týmto súd prvej inštancie nepripustne nahradil nepochybnú vôľu účastníkov smerujúcu k uzavretiu zmluvy o nájme nebytových priestorov. Mal za to, že v období apríl až júl 1996 žalobca investoval svoje finančné prostriedky do nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovaného, ktorý tým na úkor žalobcu získal neoprávnený majetkový prospech, ktorý je povinný vydať a od tohto okamihu začala plynúť premlčacia doba podľa § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorá uplynula najneskôr v mesiaci júl 1998 s prihliadnutím ku skutočnosti, že návrh bol podaný na súd prvej inštancie až dňa 21.

decembra 1999, preto posúdil žalovaným vznesenú námietku premlčania za dôvodnú. K odvolacej námietke žalobcu spočívajúcej v kvalifikácii žalobcu ako oprávneného držiteľa predmetu nájmu v zmysle ustanovenia § 129 a nasl. Občianskeho zákonníka spojenú s trojročnou všeobecnou premlčacou lehotu odvolací súd uviedol, že vôľa účastníkov uzavrieť zmluvu o nájme nebytových priestorov podľa zákona č. 116/1990 Zb. bola nepochybná, avšak k priestorom, na ktoré sa citovaný zákon nevzťahoval, preto žalobcu nemožno považovať za oprávneného držiteľa a ani jeho nárok nemožno podriaďovať pod ustanovenie 130 ods. 3 Občianskeho zákonníka, na ktorý by sa vzťahovala trojročná premlčacia lehota. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie ustálil nárok žalobcu ako bezdôvodné obohatenie, ktoré sa premlčuje v 2-ročnej premlčacej lehote a rovnako posúdil aj nárok na vrátenie zaplateného nájomného. Výrok súdu prvej inštancie o náhrade trov konania považoval odvolací súd za nedostatočne odôvodnený, čím bolo konanie zaťažené vadou znamenajúcou odňatie možnosti žalovaného konať pred súdom, preto v tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 221 ods. 1 písm. f/ O. s. p. zrušil a vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu čo do výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) na súd 12. novembra 2014 dovolanie. Dovolateľ dôvodil podanie dovolania aplikáciou § 241 ods. 2 písm. a/ a c/ O. s. p. v spojení s ustanovením § 237 písm. f/ O. s. p., keďže tvrdil, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci a nesprávnom interpretovaní právnej normy upravujúcej oprávnenú držbu v zmysle ustanovenia § 130 Občianskeho zákonníka. V časti dovolania, v ktorej odkazuje na § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. vidí nesprávnosť výroku rozsudku odvolacieho súdu v nepreskúmateľnosti rozhodnutia, keď podľa jeho názoru krajský súd stručne, jasne a výstižne nevysvetlil, či uplatnené procesné námietky považuje za (ne)preukázané a odôvodnenie svojho rozhodnutia nepredvídateľne založil na absolútnej neplatnosti zmluvy o nájme nebytových priestorov pre rozpor so zákonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka, čím privodil zmätočnosť rozhodnutia, keďže sa takouto neplatnosťou nezaoberali ani samotní účastníci konania, ani prvostupňový súd. S využitím doposiaľ nepoužitého ustanovenia na zistený skutkový stav tak vydal tzv. prekvapivé rozhodnutie. Dovolateľ namieta, že mu bola odňatá reálna možnosť skutkovo a právne argumentovať v dvojinstančnom súdnom postupe ohľadne diametrálne odlišného právneho názoru odvolacieho súdu, ktorý nenariadil pojednávanie, ani inak neoboznámil sporové strany s úmyslom aplikovať v konaní iný právny názor ako zastával prvostupňový súd. Podľa názoru dovolateľa tak súd druhého stupňa zaskočil účastníkov konania v priamej kolízii so zákonom, ktorý s účinnosťou od 15. októbra 2008 vyslovene v ustanovení § 213 ods. 2 O. s. p. posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Dovolateľ ďalej konštatoval, že rozsudok nespĺňa atribúty predvídateľného a spravodlivého rozhodnutia, pretože mu nepredchádzal očakávaný postup pri konaní a rozhodovaní. Druhostupňový súd tak podľa neho vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností, ktoré okresný súd právne neposudzoval a žalobca nemal dôvod namietat' a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie. Poukazuje na okolnosti prípadu, podľa ktorých nevyplyva, že by niektorá zo zmluvných strán prejavila niekedy inú vôľu ako tú, že žalovaný prenechá veci do užívania a žalobca ich bude ovládať pre seba, t. j. stavebne upraví (= zhodnotí) ešte pred tým ako ich vôbec začne užívať v súlade s kolaudačným rozhodnutím, čím azda z dôvodu rýchlosti uprednostnil široké presadzovanie absolútnej neplatnosti namiesto riešenia a dokazovania zložitého sporu. Vo väzbe na § 213 ods. 2 O. s. p. odkazuje na uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 102/2011, 2 Cdo 226/ 2011, 5 Cdo 46/2011 a 5 Cdo 322/2009. Nesprávne právne posúdenie podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. dôvodí tým, že druhostupňový súd nesprávne interpretoval právnu normu upravujúcu oprávnenú držbu v zmysle ustanovenia § 130 Občianskeho zákonníka, keď odvolací súd nepovažuje žalobcu za oprávneného držiteľa z dôvodu absolútnej neplatnosti záväzkového vzťahu medzi účastníkmi konania. Podľa názoru dovolateľa považovali obaja účastníci konania právny úkon (akokoľvek označený) za platný právny úkon, ktorý zakladal ich vzájomné práva a povinnosti, čo oprávňovalo žalobcu uchopiť sa poctivej držby. V rámci právnej argumentácie tiež odkazoval na čl. 6 ods. 2 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 46 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky a § 213 ods. 2 O. s. p. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutú časť rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie v zmysle § 243b O. s. p. a priznal žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania v sume 1 146,67 eur za úkony právnej služby.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie žalobcu zamietnuť a „zaviazať“ žalovaného k náhrade trov, ktoré mu s vedením tohto konania vznikli“.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z. z. (ďalej len „C. s. p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C. s. p. (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, zastúpená advokátom, proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016 (12. novembra 2014), t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „O. s. p.“), dovolací súd postupoval v zmysle vyššie citovaného § 470 ods. 2 C. s. p. a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 O. s. p. a § 238 O. s. p.

8. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Občiansky súdny poriadok upravoval prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach §§ 237 a 238.

9. V zmysle ustanovenia § 238 O. s. p. platilo, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

10. V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 až 3 O. s. p., pretože nejde o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok. Rozhodnutiu odvolacieho súdu nepredchádzalo rozhodnutie dovolacieho súdu obsahujúce právny názor v tejto veci. Nejde ani o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejedná sa ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Dovolanie preto podľa týchto zákonných ustanovení prípustné nie je.

11. V zmysle § 241 ods. 2 O. s. p. možno dovolanie odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O. s. p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi; tieto dôvody neposudzuje podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu dovolania. Osobitne treba zdôrazniť, že dovolací súd bez ohľadu na obsah dovolania a podstatu dovolacích námietok vždy skúma, či v konaní nedošlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O. s. p. a tiež tzv. iným vadám konania, majúcim za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (viď § 242 ods. 1 O. s. p.). Dovolacie konanie má prieskumnú povahu; dovolací súd v ňom dokazovanie nevykonáva (§ 243a ods. 2 veta druhá O. s. p.).

12. Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 druhá veta O. s. p. dovolací súd najskôr skúmal, či v konaní nedošlo k procesným nesprávnostiam, vykazujúcim znaky procesných väd

v zmysle § 237 ods. 1 O. s. p.

13. Dovolací súd vzhľadom na dôvod dovolania a svoju zákonnú povinnosť osobitne skúmal, či v konaní (ne)došlo k odňatiu možnosti účastníka konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. v spojení s § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) tým, že odvolací súd nečakane založil svoje rozhodnutie na inom právnom ustanovení. Dospel pritom k záveru, že konanie je takouto vadou postihnuté.

14. Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivé súdne konanie, resp. spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

15. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

16. Podľa § 213 ods. 2 O. s. p. (účinného v čase rozhodovania odvolacieho súdu), ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

17. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že v prejednávanej veci odvolací súd považoval za podstatné posúdenie uzatvorených zmlúv o nájme nebytových priestorov medzi účastníkmi (dňa 17. júla 1996 a 3. januára 1997) výlučne podľa zákona č. 116/1990 Zb. vo väzbe na § 76 ods. 1 a § 85 ods. 1 stavebného zákona a § 39 Občianskeho zákonníka, na základe čoho tieto zmluvy považoval za absolútne neplatné, keď sa nestotožnil s právnou kvalifikáciou súdu prvej inštancie, že medzi účastníkmi vznikol platný nájomný vzťah v zmysle § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka od apríla 1996 do zmeny priestorov na nebytové priestory, t. j. do dňa 10. februára 1997, nakoľko týmto súd prvej inštancie nepripustne nahradil nepochybnú vôľu účastníkov smerujúcu práve k uzavretiu zmluvy o nájme nebytových priestorov. Podľa odvolacieho súdu v období apríl až júl 1996 žalobca investoval svoje finančné prostriedky do nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovaného, ktorý tým na úkor žalobcu získal neoprávnený majetkový prospech, ktorý je povinný vydať a od tohto okamihu začala plynúť premľacia doba podľa § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorá uplynula najneskoršie v mesiaci júl 1998. Žalobca svoj návrh podal na súd prvej inštancie až dňa 21. decembra 1999, preto odvolací súd posúdil žalovaným vznesenú námietku premľania za dôvodnú. Odvolací súd sa nestotožnil s odvolacou námietkou žalobcu spočívajúcou v kvalifikácii jeho postavenia ako oprávneného držiteľa predmetu nájmu v zmysle ustanovenia § 129 a nasl. Občianskeho zákonníka spojenou s trojročnou všeobecnou premľacou lehotou, pretože vôľa účastníkov uzavrieť zmluvu o nájme nebytových priestorov podľa zákona č. 116/1990 Zb. bola nepochybná, avšak k priestorom, na ktoré sa citovaný zákon nevzťahoval, preto nárok žalobcu nemožno podriaďiť pod ustanovenie 130 ods. 3 Občianskeho zákonníka, na ktorý by sa vzťahovala trojročná premľacia lehota.

18. Súd prvej inštancie vec posudzoval podľa § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka o nájomnej zmluve, keď mal za to, že medzi žalobcom a žalovaným vznikol platný nájomný vzťah na základe ústnej dohody od apríla 1996 a trval do zmeny priestorov na nebytové priestory, t. j. do 10. februára 1997, uvedené bolo pre súd prvej inštancie podstatné pre posúdenie uplatňovaného nároku žalobcu na zaplatenie časti istiny vo výške 25 369,29 Eur titulom bezdôvodného obohatenia vzniknutého vynaložením nákladov na technickú opravu objektu, ktorý žalobca užíval. Zmluvu o nájme zo dňa 17. júla 1996 trvajúcu do 3. januára 1997 považoval za neplatnú podľa zákona č. 116/1990 Zb., tiež považoval za neplatnú aj zmluvu o nájme nebytových priestorov zo dňa 3. januára 1997 do dňa kolaudácie 10. februára 1997 a po tomto dni za absolútne neplatnú z iného dôvodu, a to pre chýbajúci súhlas národného výboru podľa § 3 ods. 2

a 4 zákona č. 116/1990 Zb. Súd prvej inštancie na platný nájomný vzťah vzniknutý medzi účastníkmi konania počas obdobia od apríla 1996 do 10. februára 1997 aplikoval ustanovenia § 667 ods. 1 Občianskeho zákonníka a mal za to, že po ukončení tohto platného vzťahu sa mohol žalobca voči žalovanému domáhať zaplatenia protihodnoty toho, o čo sa zvýšila hodnota veci z titulu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka v dvojročnej subjektívnej premlčacej lehote, t. j. do 10. februára 1999, pričom žalobca podal návrh na súd až dňa 21. decembra 1999, teda po uplynutí premlčacej lehoty, preto návrh v časti zamietol. Z dôvodu premlčania zamietol súd prvej inštancie aj v časti žalobného návrhu na zaplatenie sumy 5 676,29 Eur z titulu bezdôvodného obohatenia spočívajúceho v zaplatenom nájomnom z roku 1996, pretože premlčacia lehota uplynula uplynutím dvoch rokov, najneskôr rokov 1997 až 1998 a žaloba bola podaná na súd v roku 1999. Naproti tomu odvolací súd svoj potvrdzujúci rozsudok v porovnaní so súdom prvej inštancie založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvej inštancie, keď vychádzal z toho, že na daný prípad treba vzťahovať výlučne zákon č. 116/1990 Zb. bez akceptácie platného nájomného vzťahu v zmysle § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka o nájomnej zmluve v období od apríla 1996 do 10. februára 1997 a právnych následkov s tým spojených v zmysle právneho názoru súdu prvej inštancie, hoci sa nedotazoval účastníkov, či majú záujem vyjadriť sa k inému možnému posúdeniu veci.

19. Podľa § 213 ods. 2 O. s. p. musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to 1. musí ísť o ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a 2. toto ustanovenie musí byť pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej. Ak sú súčasne splnené obe podmienky, je odvolací súd povinný vyzvať účastníkov, aby sa k novej aplikácii tohto ustanovenia vyjadrili. Za danej právnej úpravy je porušenie povinnosti zo strany súdu potrebné kvalifikovať ako odňatie možnosti účastníkom konať pred súdom. Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil. Úmyslom zákonodarcu novelou § 213 ods. 2 O. s. p. od 15. októbra 2008, ako to vyplýva z dôvodovej správy k novele Občianskeho súdneho poriadku, bolo v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Odvolací súd je povinný v prípade, že mieni vec posúdiť podľa iného právneho ustanovenia, vyzvať účastníkov, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej (poučovacej) povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia vecí“ vychádzajúci aj z § 213 ods. 2 O. s. p. súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby účastníci konania dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

20. V preskúmvanej veci z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie, odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch, než súd prvej inštancie. Účastníkom konania tak v danej procesnej situácii odňal možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní.

21. V súlade s § 213 ods. 2 O. s. p. mal odvolací súd vyzvať účastníkov, aby sa vyjadrili k možnému použitiu ustanovení iného právneho predpisu, resp. toho istého predpisu, ale iných ustanovení, podľa ktorých mienil danú vec posúdiť. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd takto nepostupoval a účastníkom nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k inému právnemu posúdeniu, prípadne k aplikácii ustanovení

hmotnoprávneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci neboli použité a sú pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

22. Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky z dôvodov vyššie uvedených zrušil rozsudok odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 C. s. p.) a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.) s tým, že právny názor ním vyslovený je pre súd záväzný (§ 455 C. s. p.).

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.